

Vlaktaks versus flextax

Thomas Colignatus¹, econometrist te Scheveningen
19 februari 2005

De vlaktaks is weer uit de motteballen gehaald en zorgt weer voor commotie.² Het is dan nuttig ook aan de flextax te herinneren die op alle punten beter is.³ De flextax valt onder de censuur door de directie van het Centraal Planbureau, en onbekend maakt onbemind, maar misschien dat dit (gedwongen) muurbloempje ooit boven het woekerend struikgewas kan uitgroeien.

De formule van de flextax ziet er als volgt uit. Met y het inkomen, x de belastingvrije voet, r het marginale tarief in de limiet, en c een krommingsparameter.

$$B[y] = r (y - x) \frac{y}{y + c} \quad (y > x)$$

Voor de inkomstenbelasting (inclusief premies) 2002 (in duizend euro) met de belastingteruggave van 2,596 krijgen we $x = 8,025$, $r = 0,52$, en dan blijkt een goede aanpassing gevonden te worden door $c = 12,975$, zie ook Tabel 1.

Tabel 1: Inkomstenbelasting 2002 (duizend euro)

Inkomen	Belasting	FlexTax	Vershil
12	1,3	1,0	-0,3
15	2,3	1,9	-0,4
20	4,1	3,8	-0,3
25	6,0	5,8	-0,2
30	8,0	8,0	0,0
35	10,1	10,2	0,1
45	14,3	14,9	0,6
75	29,6	29,7	0,1

¹ Wetenschappelijke naam van Thomas Cool. Zie de website <http://www.dataweb.nl/~cool>

² Roel Janssen, "Gooi wil best vlaktaks, als die maar laag is", NRC-Handelsblad 8-2-5. Flip de Kam, "De vlaktaks-plus", NRC-Handelsblad 10-2-5. Frank Kalshoven, "Eerst de rug recht leren houden, dan pas een vlakstaks denken", De Volkskrant 12-2-5.

³ Colignatus, "Eenvoud niet alleen via prioriteitsstelling", CPB interne notitie III-15-1991. Colignatus, "Een nieuwe en eenvoudige belastingformule: presentatie en analytische inzichten", opgenomen in Colignatus, "Definition and Reality in the General Theory of Political Economy. Background papers 1989-1992", Magnana Mu Publishing & Research 1992, p259-272. Colignatus, "Definition & Reality in the General Theory of Political Economy", 2e editie, Dutch University Press, Amsterdam januari 2005 p128-130 (niet-afdrukbare PDF op <http://www.dataweb.nl/~cool>).

Waarom is de flentax op alle punten beter dan een vlaktaks? De reden is het minimaliseren van politieke rookgordijnen. De belastingvrije voet x (beter dan een ‘teruggave’) wordt bepaald door het netto minimumloon (hieraan is in 2002 duidelijk niet voldaan, hetgeen van belang is voor ons begrip van de werkloosheid),⁴ het marginale tarief in de limiet r is het resultaat van de politieke discussie, en de parameter c volgt dan uit de benodigde belastingopbrengst. Met deze belastingformule zijn politieke rookgordijnen t.a.v. de grootte, grenzen en tarieven van tariefschijven uit de wereld geholpen.

Merk op dat de keuze van de formule (en niet een andere formule) voortkomt uit overwegingen van eenvoud. De bewerkingen voldoen aan “meneer Van Dalen wacht op antwoord” en zijn bekend van de lagere school. De formule is voldoende flexibel om de huidige situatie te vangen alsmede toekomstig gewenste. Bij veranderingen van jaar op jaar kunnen x en c worden aangepast voor de index van het “loon bedrijven” zodat bij evenwichtige groei voor ieder de individuele gemiddelde belastingdruk gelijk blijft. Het marginale tarief op de laatst verdiende euro valt te berekenen als $B[y] - B[y-1]$, hoewel belastingbetalers gangbaar het meest zijn geïnteresseerd in het gemiddelde tarief dat men jaarlijks betaalt. Het (nieuwe) beeld is dat mensen hun plek vinden binnen de inkomensverdeling en dat zij vervolgens het overeenkomstige gemiddelde tarief betalen. Uit uitvoerig empirisch onderzoek blijkt immers dat het marginale tarief van veel minder praktisch belang is dan vaak gesuggereerd.

De commotie omtrent de vlaktaks vormt onderdeel van het genoemde probleem van de rookgordijnen. De commotie komt voor een belangrijk deel door het afschaffen van de huidige tariefschijven en het verlagen van het toptarief. Politici doen dan alsof zij met het manipuleren van grenzen en tarieven aan de wensen van hun kiezers tegemoet kunnen treden terwijl dat eigenlijk nauwelijks het geval is. Het is conceptueel bevredigender om alle tariefschijven te negeren en uit te gaan van bovenstaande formule die de werkelijkheid ook goed weergeeft. Bij een vlaktaks kiest men voor $c = 0$. Omdat x vastligt door het netto minimumloon, betekent dat daarmee r bepaald wordt door de vereiste belastingopbrengst. Het is dan verwarrend en onjuist om te suggereren dat met $c = 0$ ook nog een vrije keuze van r bestaat.

Hiermee is duidelijk dat de discussie vooral gaat tussen degenen die x willen bepalen (waaruit r volgt) en degenen die r willen bepalen (waaruit c volgt). In beide gevallen kan de keuze ook gewoon als de keuze van r gezien worden, zodat allerlei andere aspecten vooral politieke rookgordijnen zijn. Gangbaar zal r echter ook vastliggen als een compromis dat door verschillende politieke richtingen duurzaam geaccepteerd wordt. Die duurzaamheid ontstaat doordat grote schommelingen per jaar te vermijden zijn. In internationaal verband zou ook een de limietwaarde van 75% kunnen worden afgesproken. Bijgevolg ligt het belastingstelsel in grote mate vast. Omdat c bepaald wordt door de uitgaven dient de eigenlijke discussie zich op die uitgaven te richten. Onvrede met belastingen ontstaat vooral wanneer het land niet goed bestuurd wordt.

Wanneer het gaat om het afschaffen of herformuleren van aftrekposten, dan zou men zich per aftrekpost moeten richten op de problematiek per aftrekpost. De belastingformule en de keuze van vlaktaks ($c = 0$) of flentax heeft daar niets mee te maken. Voor een aftrekpost a ten opzichte van het bruto inkomen y^* geldt conform het draagkrachtbeginsel dat $y = y^* - a$, zodat de ‘belastingteruggave’ gelijk is aan $B[y+a] - B[y]$. Alleen in een heel bepaald geval kan men dit tot een constant getal reduceren. Het blijft beter om het concept van ‘teruggave’ te vergeten en terug te gaan naar het uitgangspunt van het draagkrachtbeginsel, en per geval te bekijken hoe e.e.a. zich verhoudt tot de draagkracht. Bij een voet durft de overheid pas over belastingheffing te gaan spreken wanneer de burger tenminste het bestaansminimum verdient. Bij een ‘teruggave’ wekt

⁴ Zie Colignatus (2005) voor deze conditie en het macro-economisch belang ervan.

men de psychologisch verkeerde indruk dat men zomaar kan heffen en dat de burger afhankelijk is van de goedgeefsheid waarmee belastinggelden worden teruggegeven.

Mocht men in publicaties, media of het landsbestuur beweringen tegenkomen waarin anders wordt gesteld dan in het bovenstaande dan is het zinvol de betreffende personen op Colignatus (2005) te wijzen. A fortiori moet men hopen dat economen die hun vakgebied willen bijhouden een gedegen studie van Colignatus (2005) maken. Waar in politieke kring weer veel onbegrip omtrent de vlaktaks en de macro-economische consequenties is getoond en waar de censuur van de economische wetenschap door de directie van het Centraal Planbureau nu al zijn 16e jaar is ingegaan, valt het parlement te adviseren om een parlementaire enquête te houden naar de al 35 jaar lang voortdurende massale werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid en de rol daarbij van het CPB met name.